

Feltárási jelentés
Mezőkövesd, déli elkerülő út nyomvonala – M3:75–77. lelőhelyek
Megelőző feltárások, 2002

A Nemzeti Autópálya Rt.-t képviselő B-A-Z Megyei Állami Közútkezelő Kht. megbízásából 2002. március 14. és július 5. között megelőző feltárást végeztünk a Mezőkövesdet D-ről elkerülő, a 3. sz. főutat és az M3-as autópályát összekötő, tervezett 3302. sz. út nyomvonalán.

Az előzetes régészeti állapotfelmérés során 3 régészeti lelőhelyet regisztráltunk a tervezett nyomvonalon. Közülük kettőt felszíni terepbejárás során találtunk 2001. novemberében (Mezőkövesd-Meleg-oldal, másként M3–75. lelőhely és Mezőkövesd-Nagy-fertő, másként M3–76. lelőhely), egy pedig a korábbi régészeti kutatásokból ismert népvándorlás kori Csörsz-árok, melyet a feltevések szerint keresztez az építendő új út.

Az M3-75. lelőhelyen, a Meleg-oldalban 2002. március 14. és május 17. között több mint 10.000 m² területen egy középső neolitikus, a szakálhádi kultúra idejéből (Kr.e. 5000 tájáról) származó település maradványait tártuk fel, valamint előkerült egy a Kr.e. 5. évezred második feléből, vagy a Kr.e. 4. évezred első feléből, a rézkor időszakából származó kút is (tiszapolgári vagy bodrogkeresztúri kultúra idejéből). Összesen 54 számozott régészeti jelenség került felszínre, melyek többsége tároló- vagy hulladékgyűjtő, illetve ezek részlete volt. A két mellékletek nélküli neolitikus temetkezés mellett, a legfontosabbnak egy neolitikus (S30) és egy rézkori (S37) kút feltárását tarthatjuk, melyeknél a talajvízszint elérése után a hagyományos régészeti módszerektől eltérő módon voltunk kénytelenek tovább dolgozni.

A rézkori település kiterjedése az egyetlen rézkori objektum alapján nem határozható meg, míg a neolitikus falnak csupán a széle esett bele az építendő út nyomvonalába. Ez utóbbi település „centruma” a felszíni bejárások alapján a nyomvonaltól DK-re húzódó, ÉNy–DK-i irányú dombháton helyezkedik el.

Az M3-77. lelőhelyet, mely szintén a Meleg-oldalban található, a felszíni bejárások során nem regisztráltuk, azaz felszíni nyomát nem találtuk. A terület megkutatását egy, a nyomvonalba is beleeső domb miatt határoztuk el. 2002. április 27–május 17-ig kb. 1.500 m² területet vizsgáltunk át, melynek alkalmával 4 régészeti objektumot találtunk. Ezek feltehetően egy középső rézkori (Kr.e. 4. évezred első fele) település szélét képezik, vagy egy igen elszórt településjelenségekből álló település maradványait alkotják.

A felszíni terepbejárások során regisztrált második lelőhelyünkön, a Nagy-fertő nevű határ részben elhelyezkedő M3-76. lelőhelyen 2002. május 21–július 5-ig végeztünk megelőző feltárást. Ennek során kb. 10.000 m² területet kutattunk meg, melyen egy neolitikus és egy rézkori település maradványai kerültek elő – összesen 134 számozott régészeti jelenség.

A középső neolitikum időszakából, a szakálhádi kultúra idejéből (Kr.e. 5000 tájáról) egy intenzív megtelepedést mutató falurészlet került elő 3 „hosszúházzal”, 3 igen jó állapotban megmaradt tűzhelymaradvánnyal, egy tárológödörrel (alján nagyméretű tárolóedény darabjaival), valamint több tároló- és hulladékgyűjtővel. Igen jelentős az egyetlen temetkezés is, melyet feltártunk: egy újkőkori kisgyermek spondylus ékszermellékletes sírja, mely a 3. számú objektum (ház) közelében került elő. A Spondylus gaederopus kagyló héjából készült presztizs jellegű tárgyak az Adriai-tenger, vagy az Égei-tenger partján élő közösségektől jutottak a Kárpát-medencébe. Nagy-fertő lelőhely az eddigi legnagyobb ismert településrészlet a szakálhádi kultúra időszakából B-A-Z megye területéről.

A feltárást során egy késő rézkori, a badeni kultúra idejéből származó településrészlet is napvilágra került, melyből kisebb-nagyobb méretű, sőt igen nagyméretű hulladékgyűjtőket találtunk. A kultúra népességére jellemző szokás, hogy teljes állattetemeteket temetnek el gödrökbe, melynek példáit Nagy-fertőn is megtaláltuk. A rézkor ezen időszakában már a falvaktól elkülönülő temetőket használtak, ezért nem meglepő, hogy a badeni falurészletben nem találtunk korabeli sírokat.

A Csörsz-árok feltételezhetően az út nyomvonalába eső részének feltáráására nem nyílt lehetőség. A két korábban is meglévő és használt műút kereszteződésében (egerlövői út és volt katonai út), ahol elvileg az építendő új út nyomvonala keresztezte a Csörsz árkát, a meglévő útburkolat felszedése után nem mélyítették tovább a munkagépekkel. Az út nyomvonala melletti területeken szerettünk volna kutatóárkot húzni, ezek azonban a 76. lelőhelyen folytatott ásatás végeztéig nem kerültek kisajátításra.

Csengeri Piroska